

Ziraat Kredi kooperatifleri kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilânı: 5/6/1929— Sayı: 1208)

№ 1470

BİRİNCİ MADDE — Kanunen şahsiyeti hükmiyeyi haiz olan ve yüz haneden ve nüfusu beşyüzden aşağı olmıyan bir veya bir kaç köyle kasaba ve şehir çiftçileri ve mahsulâtı ziraiye mustahsilleri, münhasıran işbu kanunun ahkâmına tabi olmak ve şahsiyeti hükmiyeyi haiz bulunmak suretile köylerde gayri mahdud ve müteselsil mes'uliyetli ve şehir ve kasabalarda gayri mahdud veya ortaklık hissesinin beş misline kadar mahdud ve müteselsil mes'uliyetli olmak veyahut bu iki şekil mezcedilmek suretile en büyük mülkiye memurunun göstereceği mahallerde Ziraat Bankasının muvafakati ve İktisat Vekâletinin tasvibile ziraat kredi kooperatifleri teşkil edebilirler .

İKİNCİ MADDE — Kredi kooperatiflerinin tesis, tescil, idare, salâhiyet, kârın nisbet ve sureti tevzii, mürâhabe ve tasfiye işleri, ortakların hakları ve borçları, nümunesi Ziraat Bankasınca ihzar ve İktisat Vekâletince tasvip ve Heyeti Vekilece bir defaya mahsus olmak üzere evvelden tasdik olunacak formül dairesinde tanzim olunan esas mukavele namesile tespit olunur. Ledelicap işbu mukavele nümunesinde münderiç şerait ve ahkâmın tadil ve tebdili, kezaik Heyeti Vekilece icra olunur .

ÜÇÜNCÜ MADDE — Kredi Kooperatifleri, köylerde lâakal otuz, kasaba ve şehirlerde altmış âza tarafından ikinci maddede yazılı formül dairesindeki esas mukavele namesinin imza ve tescili ve Ziraat Bankasının muvafakat ve İktisat Vekâletinin tasvibile resmen teşekkül etmiş addolunur.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Kooperatife medyun olân ortaklar mahsullerini kooperatifin müsaadesini almadan satamazlar.

Borçlu ortağın malî vaziyetinde bozukluk olmadığı takdirde kooperatif işbu müsaadeyi reddedemez. Ortakların kooperatife olan borçları her nevi mahsullerinden imtiyazlı olarak tahsil olunur. Müsaadesiz mahsullerini satan ortakların kooperatife olan borçları yüzde on tazminatla tahsil olunur. Ziraat kredi kooperatiflerine dahil bulunan ortakların iştirak hisselerile bunlara verilecek faiz veya temettüleri âzaman harice olan borçlarına mukabil haciz ve furuht edilemediği gibi hiç bir suretle alarade terhin edilemez. Bu hisseler kooperatife merhun hükmündedir.

BEŞİNCİ MADDE — Bir ortağın istifa veya ihracı halinde kooperatife olan borçları muacceliyet kesbeder.

ALTINCI MADDE — İhrac edilen veya beş sene ortaklık yapmadan evvel esbabı mücbire tahtında nakli mekân iztirarında kalmaksızın istifa eden ortakların tediye ettikleri duhuliyeler, hisseler ve bundan mütevellit menafî kendilerine iade edilmiyerek şirketin ihtiyat sermayesine ilâve olunur. Beş seneden fazla ortaklık yaptıktan sonra kredi kooperatiflerinden her ne sebeple olursa olsun istifa eden ortaklara yalnız tediye ettikleri hisse miktarları iade olunur.

YEDİNCİ MADDE — Kredi kooperatifleri idare ve murakabe heyetleriyle diğer memurlarından zimmet, ihtilâs, vazifelerini süi istimal ve sirkat gibi efali irtikâp edenler, rapor, zabıtname, plançolar ve hesabatı sairede, defatir ve kuyudatta ve istikraz taleplerinde gayri sahih malûmat itasile hakikati ketmedenler ve işbu kanun ve esas mukavele ahkâmına riayet etmiyenler devlet memurları hakkında tatbik olunan cezalarla tecziye olunurlar.

SEKİZİNCİ MADDE — İşbu kanun ahkâmına tevfiikan teşekkül edecek kredi kooperatifleri tediye kabiliyetleri dahilinde yalnız Ziraat bankasından istikraz aktedebilirler.

DOKUZUNCU MADDE — Ziraî kredi kooperatifleri Ziraat bankasının teftiş ve mürakabesi altındadır. Kooperatiflerce tutulacak defterlerin eşkâl ve envai ve bunların sureti kayıt ve istimallerini mübeyyin ve muamelâtı dahiliyeye müteferri talimatnameler Ziraat bankası tarafından tespit olunur. İşbu kanunla esas mukavele namesi ahkâmına muğayir harekâtta bulunan kredi kooperatiflerinin muamelâtına vaziyet ve İktisat Vekâletinin tasvibile şirketi fesh ve muamelâtını tasfiye etmek Ziraat bankasının hukuku cümlesindedir.

Fesih ve tasfiyesine karar verilen kredi kooperatiflerinin borçları iktisabı muacceliyet eyler.

ONUNCU MADDE — Kooperatiflerin senetli matlubatı kooperatif meclisi idaresinin talebi üzerine tahsili emval kanunu mucibince tahsil olunur. Matlubatı mezkûre Ziraat bankasına devredildiği takdirde, bankaca kendi matlubatı misilli tahsil olunur. Bu suretle vuku bulacak tahsilât için alâkadarlara yüzde ikiyi geçmemek üzere takip ücreti verilir.

ON BİRİNCİ MADDE — Kredi kooperatiflerinin yapacakları ikraz muameleleri, ortakların amele ücretleri, tohumluk, gübre, edviye ve sair levazımı ziraiye ile küçük alâtı ziraiye ve çift hayvanatı tedariki gibi kısa vadeli istihsal masraflarının teminine münhasırdır. Bu hususat için gayri mahdüt mes'uliyetli köy kredi kooperatiflerinde bir ortağa ikraz edilecek meblağ beş yüz lirayı ve mahdüt mesuliyetli kasaba ve şehir kooperatiflerinde bin lirayı tecavüz etmez. Şukadar ki üç yüz liradan fazla hissesi olanlara kredileri müsait olmak şartile balâdaki hadlerin yüzde elli nisbetinde fazlasına kadar ikraz olunabilir. Ancak hini ikrazda hissesi iştirakleri derecesinde istikraza talip ortak var iken diğer ortak taliplere fazla ikraz caiz değildir.

Kredi kooperatifi teşekkül eden yerlerde Ziraat bankaları ancak yukarıda yazılı kooperatif ikrazatının maksat ve hadlerinden hariç olan ikraz muamelelerini yapabilirler.

Kredi kooperatiflerinin müteşekkil bulunduğu yerlerde bu teşekküllerin haricinde kalan kimselere Ziraat bankasınca aynı maksatlar için şahsî itibar üzerine doğrudan doğruya ikrazat icrası memnudur.

ON İKİNCİ MADDE — Kredi kooperatiflerince ortaklarına ikraz olunacak meblağın faiz ve komisyonları ziraat bankalarının ziraî ikraz muamelelerinde tatbik ettiği faiz ve komisyon nisbetini tecavüz edemez.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Kredi kooperatiflerinin üç yüz liradan fazla paralarını berayi muhafaza Ziraat bankasına tevdi mecburidir.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Kredi kooperatifinde bir ihtiyat sermayesi teşkili mecburidir. Bu sermaye:

A - Âzanın duhuliyelerinden,

B - Altıncı maddede mezkûr olduğu üzere ortaklıktan çıkarılan veya istifa edenlerin alakolan hisse ve menâiinden mütehasıl meblağdan,

C - Kredi kooperatifleri namına vaki olacak teberrüat ve hükümetçe verilecek tahsisattan,

D - Her sene taayyün edecek safi kazançtan tefrik olunacak yüzde elliden,

E - Varidatı müteferrikadan teşekkül eder.

Fesih veya tasfiye olunan kredi kooperatiflerinin ihtiyat sermayeleri hiç bir sebep ve bahane ile ortaklara tevzi olunamaz. Harice düyunu olmayan kooperatiflerin ihtiyat sermayeleri İktisat Vekâletinin tasvibile aynı kaza dahilinde müteşekkil mücavir kredi kooperatiflerine devir veya o köyün umuru nafiasına sarfolunur.

ON BEŞİNCİ MADDE — Kredi kooperatiflerinin idare masrafları bir sene zarfında ikraz olunan meblağın yüzde dördünü tecavüz etmemek üzere kooperatif Heyeti Umumiyelerince tayin olunur.

ON ALTINCI MADDE — Ortalıktan istifa eden veya ihraç olunan ve vefat eden âzamnı bu tarihe kadar şirket muamelâtından tevellüt edecek mesuliyeti, şirketten kat'ı alâka ettiği tarihi takipeden senenin hitamından itibaren iki sene devam eder.

ON YEDİNCİ MADDE — Hülulü vadede kooperatife olan borçlarını bilâ mazeret tediye etmiyen ve kabili haciz emvali menkuleleri de bulunmıyan medyunun, yoksa kefillerinin emvali gayri menkuleleri icra kanunu ahkâmına tevfiikan fûruht olunur. Gayri menkûlün kooperatif namına teferruğu halinde bedelleri borçlarına mahsup ve ortaklıktan alâkaları kat olunur. Kooperatif namına teferruğ edilen gayri menkul bir sene zarfında ahara satılmaz. Bu müddet zarfında kooperatifin maafaiz ve masarif matlubu medyun tarafından tediye olunduğu takdirde teferruğ edilen emvali gayri menkule sahibine iade olunur.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Kuraklık, dolu, seylap, yangın, sarı ve müstevli hayvanî ve nebati hastalıklar gibi afat sebeble miadında tahsil olunmıyan kooperatif matlubatı Ziraat bankasının muvafakatile bir seneyi geçmemek üzere kredi kooperatiflerinin meclisi idarelerince kısmen veya tamamen tecil olunabilir.

Tecile tabi tutulmıyan ve vadesinde öbenmiyen borçlardan eyyamı müteahhire için faizi asliye ayrıca yüzde üç ilâve olunur.

ON DOKUZUNCU MADDE — Bir mıntaka dahilinde teşekkül eden kredi kooperatifleri aralarında rabıta ve münasebet vücuda getirerek menafii müşterekelerini müctemian istihsal ve temin eylemek üzere muvasala ve münakale itibarile müsait olan kaza ve vilâyet merkezlerinde mahdut mes'uliyetli olmak üzere Ziraat bankasının muvafakati ve İktisat Vekâletinin tasvibile kooperatif birlikleri vücade getirebildikleri gibi ziraî maksatlarla müteşekkil hususî ve mahdut mes'uliyetli şirketlere de tediye edilen sermayelerinin yüzde yirmisini tecavüz etmiyecke miktarda bir hisse ile iştirak edebilirler.

YİRMİNCİ MADDE — İşbu kanuna tevfiikan teşekkül eden kredi kooperatifleri müsaadat ve muafiyatı atiyeden istifade ederler :

- 1 - Kredi kooperatiflerinin bilûmum muameleleri kazanç ve muamele vergilerinden muafıtır.
- 2 - Kooperatiflere ait sermaye ve ihtiyat akçeleri vergi, resim ve harçtan müstesnadır.
- 3 - Kooperatiflerin ikraz, istikraz, tevdiat ve sair bilcümle muamelâtına müteallik evrak ve senedat ve sair vesaik ve kuyudat ve muhaberati ve devairi resmîyeye verecekleri arzuhal-leri pul resminden muaf olduğu gibi posta ücretine ve bir gûna harç ve resme de tabi değildir.
- 4 - Kooperatiflerin kuyut, defatir ve hulâsai hesabiyelerile sair evrak, senedat ve taahhüt-nameleri köylerde İhtiyar heyetlerince ve şehir ve kasabalarda Noterlerce bilâ harç ve resim tasdik olunur.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Kooperatiflerin ana bankası muamelâtını ifa ettiği müddetce Ziraat bankası mürselâtı naktiyesi posta ücretinden muafıtır.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — İşbu kanunla, itibari ziraî birlikleri hakkındaki 29 mart 1340 tarihli kanun ahkâmı mülğadır.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — İşbu kanun neşri tarihinden müteberdir.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Heyeti Vekile memurdur.

1 haziran 1929

Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarihi ve numarası

: 28-5-1929 ve 1/480

Bu kanunun neşir ve ilânı Başvekilliğe bildirildiğine dair Cüm. Reisliğinden gelen tezkerenin tarihi ve numarası

: 1-6-1929 ve 4/249

Bu kanunun müzakerelerini göstren zabıtların 1 cilt ve sayfa numaraları

Cilt

Sayfa

11

36,37

12

94,113:117,121,131:133

Bu kanunla ilişkili olan kanunların numaraları: